

VAASAN HOVIOIKEUS

PL 217

65101 VAASA

1.10.2012

Oikeusministeriö

Kriminaalipoliittinen osasto

PL 25

00023 Valtioneuvosto

oikeusministerio@om.fi

Viite: Lausuntopyyntö 30.3.2012, OM 13/69/2008, yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän mietinnöstä

LAUSUNNON ANTAMINEN

Oikeusministeriö on pyytänyt hovioikeudelta lausuntoa edellä mainitusta työryhmän mietinnöstä. Hovioikeus esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Mietinnössä esitetty ajatus siitä, että rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän avulla pyritäisiin vähentämään uusintarikollisuutta edistämällä rikoksenteekijöiden valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla syrjäytymiskehitys, on kannatettava. Yhdyskuntaseuraamukseen tuomittujen henkilöiden velvoittamisen käyttämään päihdehuollon palveluita sekä heidän päihdeettömyytensä valvonnan voidaan myös olettaa toteuttavan näitä tavoitteita.

Yhdyskuntaseuraamuksista säädettyjen lakien ja muiden yhdyskuntaseuraamuksia koskevien säännösten keskittäminen yhteen lakiin sekä yhdyskuntaseuraamusten keskinäisen suhteen selkiyttäminen on lainsäädännön selkeyden sekä rikoksesta epäiltyjen ja tuomittujen henkilöiden oikeusturvan kannalta perusteltu ratkaisu. Myös se, että rikoksesta epäillystä jatkossa laadittaisiin yhdyskuntaseuraamuksen tuomitsemisharkintaa varten vain yksi seuraamusselvitys, yksinkertaistaa jossakin määrin nykytilannetta. Samalla on huolehdittava siitä, että Rikosseuraamuslaitokset voivat laatia selvitykset kohtuullisessa ajassa.

Rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää uudistettaessa on yleisellä tasolla otettava huomioon se, että rikosoikeudellisen järjestelmän on oltava uskottava ja vaikuttava, ja rikosprosessissa on otettava huomioon rikoksen asianomistajienkin edut. Tähän nähden ongelmallista on, että mietinnössä esitutkinnan toimittamatta jättämis- ja rajoittamis- (s. 20 "tutkimatta

jättämiskäytäntö") sekä syyttämättäjättämispäätöksiä pidetään keinona "välttää rikosseuraamuksesta syntyvät haitalliset vaikutukset" ja tukea "tietyn henkilön rikoksetonta elämää". Näkemys on erityisesti asianomistajan kannalta yksipuolinen. Mainitut ratkaisut eivät myöskään varsinaisesti edistä epäillyn rikoksetonta elämää, vaan merkitsevät vain sitä, että rikosprosessia ei hänen kohdallaan jatketa, eikä hän joudu rikosoikeudelliseen vastuuseen sinänsä rangaistavaksi säädetystä teosta, johon hän mahdollisesti on syyllistynyt.

Muuntorangaistuksena ehdottoman vankeuden sijasta määrättävää sakkopalvelua koskeva päätösvalta on tosiasiallisesti rangaistuslajin valintaan kohdistuvaa harkintaa, jonka käyttämisen tulee lähtökohtaisesti kuulua tuomioistuimelle. Hovioikeus esittääkin harkittavaksi, että sakkopalveluun määräämistä koskeva päätösvalta uskottaisiin Rikosseuraamuslaitoksen sijasta tuomioistuimelle. Tämä edellyttäisi, että tuomioistuimelle toimitettaisiin jo muuntorangaistusta vaadittaessa selvitys siitä, onko henkilö kykenevä ja halukas suorittamaan muuntorangaistuksen ehdottoman vankeuden sijasta sakkopalveluna. Hovioikeus kannattaa mietinnössä (s. 66) esitettyä näkemystä siitä, että muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon päättyvän prosessin järjestyksen tarvetta selvitetäisiin ja toteutettaisiin jatkossakin.

Hovioikeus suhtautuu myönteisesti siihen, että alle 21-vuotiaana rikoksen tehneitä henkilöitä varten otettaisiin käyttöön tiukennettu, valvonnalla tehostettu yhdyskuntapalvelu. Valvonnalla tehostetun yhdyskuntapalvelun voidaan olettaa edistävän nuoren rikoksentekijän mahdollisuutta suorittaa yhdyskuntapalvelu ja tukevan tämän elämänhallintaa tavanomaista yhdyskuntapalvelua paremmin. Estevaikutuksen lievennyksellä, jolla rikoslain 6 luvun 11 pykälään lisättäväksi aiottua 3 momenttia mietinnössä perustellaan (s. 136), voidaan ottaa huomioon jo nyt voimassaolevan sääntelyn rajoissa. Esitetty lisäys on kuitenkin omiaan korostamaan alle 21-vuotiaiden henkilöiden erityisasemaa seuraamusjärjestelmässä ja edistämään sitä tavoitetta, että näitä ei tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Edellä lausutuun varauksin ja huomautuksin hovioikeus hyväksyy ehdotuksen ja kannattaa siinä esitettyjä muutoksia.

Vaasan hovioikeudessa 1.10.2012

Hovioikeudenlaamanni Raija Liljenfeldt

Kansliapäällikkö Sirpa Virkkala

Hovioikeuden lausunnon ovat valmistelleet hovioikeudenneuvos Markku Mäkinen ja hovioikeudenviskaali Timo Saranpää.